

REFERENCES/ЛІТЕРАТУРА

1. Lin CC, Chi H, Tsai JD. (2015, Jun). Renal microabscesses: a presentation of cat scratch disease. *J Pediatr.* 166(6): 1544.e1. Epub 2015 Mar 19. doi: 10.1016/j.jpeds.2015.02.034. PMID: 25799194.
2. Narinx J, Poncin A, Huynen P, Giot MMJ. (2017, Jul). Hepato-splenic lesions due to a systemic bartonellosis in an immuno-competent patient. *Rev Med Liege.* 72(7-8): 331-335. PMID: 28795543.
3. Shorbatli LA, Koranyi KI, Nahata MC. (2018, Dec). Effectiveness of antibiotic therapy in pediatric patients with cat scratch disease. *Int J Clin Pharm.* 40(6): 1458-1461. Epub 2018 Nov 16. doi: 10.1007/s11096-018-0746-1. PMID: 30446895.
4. Spach DH, Kaplan SL. (2024, Nov 20). Microbiology, epidemiology, clinical manifestations, and diagnosis of cat scratch disease. URL: <https://www.uptodate.com/contents/microbiology-epidemiology-clinical-manifestations-and-diagnosis-of-cat-scratch-disease>.

УДК 616-056.2-053.2/.5-(1-07)

М.М. Черкашин

Дитяча популяція прифронтового міста: нові виклики

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

Modern Pediatrics. Ukraine. (2025).5(149): 166-167. doi: 10.15574/SP.2025.5(149).166167

For citation: Cherkashin MM. (2025). Children's population of a front-line city: new challenges. *Modern Pediatrics. Ukraine.* 5(149): 166-167. doi: 10.15574/SP.2025.5(149).166167.

Війна в Україні призвела до безпрецедентного процесу міграції та зміни умов життя мільйонів жителів, у т.ч. дітей. Сьогодні немає чіткого розуміння того, як зміниться фізичний і психічний стан дитячого населення у відповідь на сучасні воєнні умови, зміни умов життя і навчання, міграцію, погіршення здоров'я сім'ї.

Мета – оцінити частоту ознак ризику розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед практично здорових дітей м. Харкова.

Матеріали і методи. Проаналізовано результати опитування 814 дітей, мешканців м. Харкова до 24.02.2022, які на момент анкетування перебували в Харкові, інших регіонах України і за кордоном. Використано опитувальник CATS 2 (Child and Adolescent Trauma Screen, версія 2). Проаналізовано частоту ознак та оцінку співвідношення шансів (Odds Ratio, OR).

Результати. Ознаки ПТСР виявлено у 22,9% дітей, без відмінностей залежно від статі, місця перебування і розцінено як помірна реакція (34,5%), підвищений дистрес (25,1%) і сильний дистрес (40,5%). Достовірно вищою була частота тяжкої реакції в дітей, що виїхали за кордон і мігрували в інші регіони України, проти дітей у м. Харкові ($p < 0,05$). Шанси розвитку ПТСР були в 4 рази вищими при перенесених нестачі їжі або води, ніж при розлуці з батьками, та в 3 рази вищими, ніж у дітей, що є/були свідками бойових дій. Під час порівняння результатів протягом часу від початку війни встановлено негативну динаміку показників у дітей, що мешкають у м. Харкові, на відміну від дітей, які мігрували.

Висновок. Встановлено високий ризик розвитку порушень психічного стану в дітей – довоєнних мешканців м. Харкова незалежно від місця перебування протягом 2–3 років від початку війни.

Ключові слова: діти, підлітки, психічне здоров'я, посттравматичний стресовий розлад, скринінг.

Children's population of a front-line city: new challenges

M.M. Cherkashin

V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

The war in Ukraine led to an unprecedented process of migration and changes in the living conditions of millions of residents, including children. Today, there is no clear understanding of how the physical and mental state of the child population will change in response to modern war conditions, changes in living and learning conditions, migration, and deterioration of family health.

Aim – to assess the frequency of signs of risk of developing post-traumatic stress disorder (PTSD) among practically healthy children in the city of Kharkiv.

Materials and methods. The results of a survey of 814 children, residents of the city of Kharkiv until February 24, 2022, who were in Kharkiv, other regions of Ukraine and abroad at the time of the survey were analysed. The CATS 2 questionnaire (Child and Adolescent Trauma Screen, version 2) was used. An analysis of the frequency of symptoms and an estimate of the odds ratio (OR) was performed.

Results. PTSD symptoms occurred in 22.9% of children, without differences depending on gender, place of residence and were considered as moderate reaction (34.5%), increased distress (25.1%) and severe distress (40.5%). The frequency of severe reaction was significantly higher in children who had gone abroad and migrated to other regions of Ukraine compared to children in Kharkiv ($p < 0.05$). The chances of developing PTSD were 4 times higher in those who experienced food or water shortages than in those who were separated from their and 3 times higher than in children who are/were witnesses of hostilities 40/71. When comparing the results over time since the beginning of the war, a negative dynamic of indicators was established in children living in Kharkiv, in contrast to children who migrated.

Conclusion. A high risk of developing mental disorders was established in children – pre-war residents of Kharkiv, regardless of their place of residence within 2–3 years from the beginning of the war.

Keywords: children, adolescents, mental health, post-traumatic stress disorder, screening.

Війна в Україні призвела до безпрецедентного процесу міграції та зміни умов життя мільйонів жителів, у т.ч. дітей. Сьогодні немає чіткого розуміння того, як змі-

ниться фізичний і психічний стан дитячого населення у відповідь на сучасні воєнні умови, зміни умов життя та навчання, міграцію, погіршення здоров'я сім'ї.

Мета – оцінити частоту ознак ризику розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед практично здорових дітей м. Харкова.

Матеріали і методи дослідження

Проаналізовано анкетування 814 дітей, мешканців м. Харкова до 24.02.2022, віком від 8 до 17 років, які на момент анкетування перебували в м. Харкові, інших регіонах України та за кордоном (11,79%). Використано опитувальник CATS 2 (Child and Adolescent Trauma Screen, версія 2).

Результати дослідження

Ознаки ПТСР виявлено у 22,9% дітей, без відмінностей залежно від статі, місця перебування. Серед них вираженість стресової реакції з урахуванням міста перебування представлена помірною реакцією (34,5%), підвищеним дистресом (25,1%) і сильним дистресом, ймовірністю ПТСР (40,5%). Достовірно вищою була частота тяжкої реакції в дітей, що виїхали за кордон (60,7%) і мігрували в інші регіони України (42,3%) проти дітей у м. Харкові (33,9%, $p < 0,05$). Навпаки, потреба в медичній допомозі виявилася більшою серед дітей м. Харкова (20,4%) та інших міст України (16,4%) проти тих, хто перебуває за кордоном

(8,3%). У дітей, які під час озброєного конфлікту в Україні мали нестачу їжі та/або води, шанси розвитку ПТСР були в 4 рази вищими, ніж у дітей, які перенесли розлуку з батьками, ($OR=4,64$; $CI\ 1,54-12,38$, $p\chi^2=0,007$) та у 3 рази вищими, ніж у дітей, що є/були свідками бойових дій, – 40/71 ($OR=3,37$; $CI: 1,15-9,87$, $p\chi^2=0,04$).

Достовірної різниці з дітьми, що протягом тривалого часу перебували в бомбосховищі, не виявлено. При порівнянні результатів протягом часу від початку війни не встановлено позитивної динаміки показників у дітей, що мешкають у м. Харкові, на відміну від тих, хто мігрував.

Висновок

Встановлено високий ризик розвитку порушень психічного стану в дітей – довоєнних мешканців м. Харкова, незалежно від місця перебування протягом 2–3 років від початку війни. Аналіз результатів виявив зіставний рівень стресу як у дітей, що залишились в Україні, так і в тих, хто виїхав за кордон. Враховуючи різний рівень розладів у дітей, необхідний диференційний підхід залежно від наявності ознак: або випереджувальне керівництво, або додаткове дослідження, психологічна підтримка, психоосвіта, за потреби – лікування.

REFERENCES/ЛІТЕРАТУРА

1. Sachser C, Berliner L, Risch E, Rosner R, Birkeland MS, Eilers R et al. (2022, Aug 1). The child and Adolescent Trauma Screen 2 (CATS-2) – validation of an instrument to measure DSM-5 and ICD-11 PTSD and complex PTSD in children and adolescents. Eur J Psychotraumatol. 13(2): 2105580. doi: 10.1080/20008066.2022.2105580. PMID: 35928521; PMCID: PMC9344962.
2. Zlyvkov V, Lukomska S, Yevdokymova N, Lipinska S. (2023). Dity i viina. Monohrafiia. Kyiv-Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M.M.: 221. [Зливков В, Лукомська С, Євдокимова Н, Ліпінська С. (2023). Діти і війна. Монографія. Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.: 221]. URL: https://opac.kpi.ua/estorage/i/Dity_i_viina_2022_VL_Zlyvkov.pdf.